Janne Salminen 19.10.2020

Till grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av avräkningsgrunden i självstyrelselagen för Åland (RP 19/2020 rd)

1. Grundlagsutskottet behandlar för närvarande ett förslag om att höja avräkningsgrunden enligt självstyrelselagen för Åland till 0,47 procent.

2. Bestämmelserna om landskapet Ålands ekonomi har reviderats. Samtidigt har ändringarna inom ett delområde av totalreformen av självstyrelselagen (se t.ex. GrUB 12/2018 rd) genomförts. De reviderade bestämmelserna var formulerade så att de också skulle beakta de ändringar som kompensation för slopad skattegottgörelse skulle ha krävt om landskaps- och vårdreformen hade genomförts (se GrUU 26/2017 rd).

3. Ändringarna i självstyrelselagen för Åland träder i kraft den 1 januari 2021.

4. Som grundlagsutskottet säger i sitt betänkande om förslaget till ändring av bestämmelserna om den ekonomiska självstyrelsen i det vilande förslaget till självstyrelselag: ”de ekonomiska konsekvenserna av reformen i regeringens proposition om det vilande lagförslaget (RP 320/2018 rd) har bedömts med tanke på den landskaps- och vårdreform som då var aktuell” (GrUB 5/2019 rd). Det vilande lagförslaget godkändes innan landskaps- och vårdreformen förföll. Följaktligen utföll inte heller de ekonomiska konsekvenserna på planerat sätt, och grundlagsutskottet konstaterade att situationen delvis hade förändrats (GrUB 5/2019 rd). Att reformen förföll innebar att ökningen av den årliga grundfinansieringen inte realiserades fullt ut. Därför godkände riksdagen samtidigt ett uttalande om ändring av avräkningsgrunden i självstyrelselagen, trots att bestämmelserna om landskapets ekonomi i och för sig reviderades, men delvis till följd av förändrade ekonomiska omständigheter. Enligt uttalandet förutsätter riksdagen ”att regeringen utan dröjsmål lämnar en proposition om ändring av avräkningsgrunden enligt 47 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland till 0,47 procent från ingången av 2021” (RSk 26/2019 rd).

5. Propositionen stämmer överens med detta uttalande som grundlagsutskottet har föreslagit och riksdagen har antagit.

6. I 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen om ändring av bestämmelserna om landskapets ekonomi i självstyrelselagen (98/2020) föreskrivs följande:

> ”Avräkningsgrunden enligt 47 § 1 mom. ska ändras, om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar enligt de bestämmelser i 47 § 2–4 mom. som gällde vid denna lags ikraftträdande eller om det annars finns vägande skäl för ändring innan lagen har trätt i kraft. På ändring av avräkningsgrunden tillämpas då de bestämmelser i 47 § 5 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.”

6. Det är fråga om en situation som avses i den citerade bestämmelsen och aktualiserades innan lagen trädde i kraft. Enligt min bedömning handlar det här om ett sådant annars vägande skäl som avses i 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen och som beror på att de omständigheter som beaktats i samband med att avräkningsgrundens belopp togs in i lagen inte har realiserats på planerat sätt. Med ändringen korrigeras den omständigheten att ökningen av grundfinansieringen av landskapet inte genomförs eftersom landskaps- och vårdreformerna förfallit.

7. På ändringen av avräkningsgrunden tillämpas enligt ikraftträdandebestämmelsen den tidigare bestämmelsen i 47 § 5 mom. i självstyrelselagen, där det föreskrivs att ändringar av avräkningsgrunden utfärdas i rikslag med lagtingets bifall.

8. Enligt 120 § i grundlagen har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt bestäms i självstyrelselagen för Åland. Enligt 75 § 1 mom. i grundlagen gäller angående lagstiftningsordningen för självstyrelselagen det som särskilt bestäms om detta i självstyrelselagen.

Enligt 69 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland kan lagen inte ändras annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget. I riksdagen måste beslutet fattas i den ordning som föreskrivs för en grundlag. I lagtinget ska beslutet fattas med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Enligt detta tillämpas i riket alltså den ordning som föreskrivs i 73 § i grundlagen på ändring av självstyrelselagen. Det är en allmän bestämmelse om ändring av självstyrelselagen.

Den bestämmelse som tillämpas här på ändringen av avräkningsgrunden och som också gäller ändring av självstyrelselagen är emellertid *en specialbestämmelse* i förhållande till detta. Också det ingår i självstyrelselagen på det sätt som avses i 75 § 1 mom. i grundlagen. Enligt det (47 § 5 mom.) ska det angående ändring av avräkningsgrunden stadgas i rikslag med lagtingets bifall.

9. På dessa grunder kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.